

Спеціалізованій вченій раді Д 26.455.03

ДВНЗ «Університет менеджменту
освіти» НАПН України

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Хрикова Євгена Миколайовича

на дисертацію **Міровської Маріоли**

на тему «**Теорія і практика управління освітнім процесом на основі кейс-менеджменту в закладах вищої освіти**»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Актуальність теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів. Зазначене обумовлено тим, що, виклики глобалізації поставили перед вищою освітою завдання щодо академічної мобільності, конкурентоспроможності людського капіталу, посилюючи водночас вимоги щодо їхнього особистісного розвитку, формування просоціальної поведінки та громадянської позиції, набуття здатності до самостійного та критичного мислення й суспільного вибору. Закономірно виникає теоретичний і практичний інтерес щодо становлення, функціонування, розвитку закладів вищої освіти, здатних забезпечити відповідну якість освітніх послуг в умовах викликів глобалізованого світу, що значною мірою залежить від вирішення питань управління освітнім процесом. Акцентуємо, що не тільки в освітянських колах, але й на державному рівні, все частіше дискутується питання щодо рівня компетентності випускників ЗВО, їхньої спроможності здійснювати професійну та навчальну діяльність, успішно опановувати процеси власної соціалізації в змінних соціальних умовах. Порухення

питання щодо наукового пошуку розв'язання такої проблеми як здобуття вищої освіти в змінних соціальних умовах ініціює звернення до вивчення управління освітнім процесом у ЗВО як гаранта підготовки кваліфікованого фахівця, громадянина своєї країни, що реалізується в умовах глобалізаційних викликів й зниження соціальної безпеки. Підкреслимо як позитивне, зроблений в дисертації М. Міровської ретельний аналіз нормативної бази реформування та розвитку вищої освіти як України так і Польщі.

Отже, тема дисертаційного дослідження М. Міровської – є актуальною і своєчасною. Зазначимо, що нам імпонує обґрунтовані авторкою об'єктивні передумови дослідження, які спираються на низку виділених суперечностей, розв'язання яких мають першочергове значення в умовах сьогодення. Саме цей аспект підсилює актуальність і своєчасність обраної теми дисертаційного дослідження.

Дисертаційне дослідження має зв'язок з науковими програмами, планами, темами, вона виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Університету менеджменту освіти НАПН України в межах наукової теми кафедри педагогіки, управління та адміністрування «Підготовка конкурентоспроможних фахівців в умовах освітніх змін» (державний реєстраційний номер РК 011U002378).

Тема дослідження затверджена на засіданні Вченої ради ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 5 від 18.05.2016 р.) і узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 16.05.2017 р.).

Розглянемо сутнісні аспекти конкретного наукового внеску в теорію та практику управління освітою, що зроблено М. Міровською.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертаційної

роботи надає повне уявлення про проведене дослідження. В роботі визначено науковий апарат: сформульовано мету, яку деталізовано у завданнях, виділено об'єкт, предмет дослідження, окреслено провідну ідею концепції дослідження. Як позитивне зазначимо, виділення авторкою у концепції три взаємопов'язаних концепти, які сприяють реалізації провідної ідеї дослідження: методологічний, теоретичний та практичний. Сформульована провідна концептуальна ідея та виділенні основні наукові положення стали підставою для формулювання загальної гіпотези дослідження, яка успішно була підтверджена у ході дослідження. Для досягнення мети, розв'язання завдань та перевірки висунутої гіпотези авторкою слушно підібрано і застосовано комплекс методів дослідження.

Дисертація М. Міровської має певну логіку викладення матеріалу. Кожний розділ дисертаційної роботи розкриває певний етап дослідження і орієнтований на розв'язання конкретного завдання. Звернемо увагу на ретельність розв'язання завдань дослідження, що дало змогу авторці ґрунтовно сформулювати основні положення та висновки дисертаційного дослідження. **Оцінюючи зміст і завершеність дисертаційної роботи** необхідно зазначити, що сукупність її структурних компонентів в повній мірі відображає стан опрацювання й розв'язання окремої проблеми, який є повним і відповідає чинним вимогам до написання дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук. у повній мірі відображають стан розв'язання поставлених завдань та ступінь досягнення мети, містять данні щодо достовірності отриманих результатів. Список використаних джерел є переконливим, що авторкою опрацьовано достатню для розв'язання поставленої мети кількість літератури (600), підкреслимо значний обсяг джерел польською та англійською мовами (266). Роботу ілюстровано 35 таблицями та 7 рисунками.

Наукова новизна та достовірність одержаних результатів дисертаційного дослідження. Наукова цінність даної роботи полягає в тому,

що в ній уперше - розроблено концепцію системи управління освітнім процесом на основі кейс-менеджменту у ЗВО, яка інтегрує методологічний, теоретичний і практичний концепти, забезпечує досягнення цілей діяльності закладу вищої освіти щодо надання якісних освітніх послуг, успішної соціалізації здобувачів вищої освіти та задоволення запитів стейкхолдерів. На наш погляд, особливого схвалення заслуговує розроблена і науково обґрунтована концептуальна модель системи управління освітнім процесом на основі кейс менеджменту у закладах вищої освіти, що має цільовий, концептуальний, змістовий, технологічний, результативно-рефлексивний блоки, яка обумовлює циклічність управління освітнім процесом та на основі поліпарадигмального і середовищного підходів обґрунтовує доцільність використання кейс-менеджменту як технології різнорівневої підтримки здобувача вищої освіти, окреслює напрями його практичного впровадження та застосування в роботі зі здобувачами вищої освіти на основі середовищного підходу, створення системи внутрішнього забезпечення якості надання освітніх послуг та використання маркетингово-моніторингового інструментарію, посилення міжособистісної взаємодії учасників освітнього процесу. А введення до термінологічного апарату науки управління в системі освіти таких дефініцій як «кейс-менеджмент у системі вищої освіти», «управління освітнім процесом на основі кейс-менеджменту в закладах вищої освіти» також заслуговують на позитивне схвалення та віднесення їх до наукової цінності дисертаційної роботи. Підкреслимо, як позитивне, це зроблену оцінку системних ризиків переривання освітнього процесу здобувачем вищої освіти й виділення факторів та критеріїв управління якістю надання освітніх послуг закладом вищої освіти на основі різнорівневої підтримки здобувача вищої освіти. Крім того, на схвалення заслуговує розробка і оформлення відповідної кваліметричної субмоделі.

Окремо, необхідно виділити, що достовірність одержаних результатів дисертаційного дослідження підтверджується грамотною і ґрунтовною

організацією експертного оцінювання моделі системи управління освітнім процесом закладу вищої освіти на основі кейс-менеджменту.

Значення отриманих результатів для науки і практичного їх використання. Отримані результати дослідження є значущими для наукового та практичного їх застосування. Безпосередньо, для наукового застосування значимим є поглиблення й уточнення таких дефініцій, як «освітній процес у закладах вищої освіти», «управління освітнім процесом на основі кейс-менеджменту в закладах вищої освіти», «якість освітнього процесу», «якість надання освітніх послуг»; тлумачення кейс-менеджменту як технології, що базується на сильних сторонах користувача послуги, що передбачає координацію в управлінні процесом наданням різнорівневої підтримки здобувачам вищої освіти в ситуаціях ризику зниження їхнього соціального потенціалу, відновлення якого має відбуватися шляхом безпосереднього залучення їх до процесу планування та вирішення власних проблем, а не засобом сторонніх патерналістичних інвестицій, що формують споживацтво та посилюють схильність до утриманства.

Крім того, подальшого розвитку набуло факторно-критеріальне моделювання та використання цієї технології для оцінювання об'єктів і процесів в освіті. Заслуговує на окреме схвалення удосконалення процедури експертного оцінювання шляхом описання технології експертного оцінювання системи управління освітнім процесом на основі кейс-менеджменту у закладах вищої освіти. Практичним значенням отриманих результатів є розробка та впровадження робочої програми навчальної дисципліни «Кейс-менеджмент». Також, отримані наукові продукти можуть бути використані під час організації управління освітнім процесом у закладах вищої освіти, безпосередньо це такі продукти: модель системи управління освітнім процесом у закладах вищої освіти на основі кейс-менеджменту; науково-практичні рекомендації щодо використання технології кейс-менеджменту в управлінні освітнім процесом закладу вищої освіти.

Таким чином, матеріали та результати дисертаційного дослідження мають певну наукову і практичну цінність, яка полягає в забезпеченні успішності управлінської діяльності.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих працях. Результати дослідження викладено в 51 публікації, з них 1 – одноосібна монографія, 4 – у колективних монографіях, опублікованих польською мовою, одна з яких входить до міжнародних наукометричних баз, та 22 – одноосібних, а саме: 20 статей опубліковано в наукових фахових виданнях, (16 статей – у наукових виданнях України, та 4 статті – у виданнях Республіки Польщі), з яких 11 – у журналах, що входять до міжнародних наукометричних баз, і 2 статті в інших журналах та збірниках міжнародних науково-практичних конференцій і збірниках матеріалів наукових конференцій, 1 науково-методичному посібнику.

Авторкою здійснено необхідну апробацію результатів дослідження шляхом публікацій основних положень, висновків і результатів дослідження, їх обговорення на засіданні кафедри педагогіки, управління та адміністрування Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», на звітно-науковій конференції аспірантів університету за підсумками наукових досліджень, а також були представлені на 22 науково-практичних конференціях та заходах різного рівня (міжнародних – 10; всеукраїнських – 3 та всеукраїнських з міжнародною участю – 2; загальнопольських – 3; семінарах, форумах та міжнародних школах – 4. Результати дослідження було впроваджено в діяльність вищих закладів освіти як України так і Польщі, що підтверджується наявними довідками. Отже, було дотримано чинних вимог щодо апробації та опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів.

У авторефераті повною мірою відображено зміст, структуру дисертаційного дослідження, зазначені результати та висновки.

Автореферат та дисертація оформлені відповідно до чинних вимог, зміст автореферату у повній мірі відображає основні положення дисертації.

Дискусійні положення та певні зауваження щодо дисертаційної роботи. Високо оцінюючи дисертаційне дослідження Маріоли Міровської, звертаємо увагу на деякі дискусійні питання. А саме:

1. У авторефераті та дисертації бажано більш чітко навести приклади кейсів, які є основою кейс-менеджменту, провести їх класифікацію та охарактеризувати не тільки спільні особливості кейс-менеджменту, а і специфічні особливості управління певними ситуаціями.

2. Бажано більш лаконічно та чітко описати деякі закономірності, виокремлені авторкою («організація системи управління освітнім процесом на засадах кейс-менеджменту в закладі вищої освіти здійснюється тільки на основі підтримки потенціалу студентів, причому вирішальним фактором є врахування: їхніх потреб та запитів у змісті освіти й соціально-політичних умов існування країни»).

3. Вітчизняній науковій спільноті надзвичайно цікавим є висвітлення поглядів польських науковців на досліджувану проблему, але їх у дисертації розглянуто недостатньо.

4. Кейс-менеджмент у методологічному та змістовному плані є близьким до ситуаційного підходу, тому у дисертації бажано було розглянути їх спільні та особливі риси.

5. Авторці не вдалося подолати один із головних недоліків вітчизняної науки – її надмірну затеоретизованість. Посилення вимагає практична складова дослідження.

6. Підрозділ 1.1. має назву «Теоретичні підходи щодо вивчення управління освітнім процесом у закладі вищої освіти в контексті

міждисциплінарних знань». Але поняття «вивчення» характеризує процес навчання, а наукову діяльність характеризує поняття «дослідження».

Висловлені зауваження носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного М. Міровською дисертаційного дослідження.

Загальна оцінка дисертації, висновок про відповідність дисертації, встановленим вимогам та можливість присудження наукового ступеня. На підставі проведеного аналізу можна стверджувати, що дисертація Міровської Маріоли на тему «Теорія і практика управління освітнім процесом на основі кейс-менеджменту в закладах вищої освіти» є цілісним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, воно має як наукову так і практичну цінність, є актуальною і своєчасною. За змістом, якістю, обсягом і належним оформленням, повнотою викладення основних результатів, які є достовірними, можна зробити висновок, що дисертація М. Міровської відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника (пп. 9, 10, 12, 13, 14), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук, а її автор – Міровська Маріола – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою.

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри публічної служби та
управління навчальними й соціальними
зкладами Луганського національного
університету імені Тараса Шевченка

 С. М. Хриков

